

(ООН). Аналіз, зіставлення та синтез цих критеріїв дозволив встановити універсальну класифікацію діяльності некомерційних членських організацій суспільно-політичної спрямованості, що є доцільним для подальшого дослідження інституційних проявів громадянської активності.

Література

1. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» від 11.10.2010 № 457 [електронний ресурс]. – Режим доступу: Офіційний сайт Верховної ради України <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
2. CPA 2008 - Statistical classification of products by activity [Електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat/web/cpa-2008>
3. Find Businesses & Classification Codes [Електронний ресурс], режим доступу – Сайт Siccode <https://siccode.com/>
4. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC), rev.4 – Statistical Papers. – Series M. . – No4. – Rev4. – 291 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Офіційний сайт Статистичного відділу ООН https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesM/seriesm_4rev4e.pdf
5. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community, Rev. 2 (2008) [Електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Eurostat https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=NACE_REV2&StrLanguageCode=EN
6. Statistical Classification of Products by Activity in the European Community, 2008 version [Електронний ресурс], режим доступу – Офіційний сайт Eurostat https://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/index.cfm?TargetUrl=LST_NOM_DTL&StrNom=CPA_2008&StrLanguageCode=EN&IntPcKey=&StrLayoutCode=HIERARCHIC
7. What is a NACE Code? [Електронний ресурс], режим доступу – Сайт Siccode <https://siccode.com/>
8. What is a NAICS code and why do i need one? [Електронний ресурс], режим доступу – Сайт Siccode <https://www.naics.com/what-is-a-naics-code-why-do-i-need-one/>
9. What is a SIC Code? [Електронний ресурс], режим доступу – Сайт Siccode <https://siccode.com/page/what-is-a-sic-code>

УДК 323.172(477.6/.7)

Трофименко А. В.

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СФЕРІ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Масштабна трансформація та оновлення правового поля України, спричинені російською агресією та окупацією окремих територій України, призвели не тільки до значних змін в українському законодавстві, але й до переформатування системи державних органів, створення нових інституцій, завданнями яких стало оперативне вирішення принципово нових для держави проблем, пов'язаних з проведенням заходів з відновлення територіальної цілісності (АТО та ООС), забезпечення реалізації прав нових категорій громадян, що виникли в результаті тимчасової окупації, зокрема учасників АТО/ООС і внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Дослідження еволюції органів влади, на яких покладено завдання відновлення державного суверенітету та реінтеграції звільнених від окупації територій, представляє значний науковий інтерес, дозволяє встановити ступінь їх ефективності на сучасному етапі, необхідні кроки з подальшого вдосконалення їх діяльності. Крім того, аналіз правових засад роботи новостворених органів державної влади дає можливість встановити тенденції та особливості не тільки діяльності держави з вирішення суспільно-політичної кризи на сході України, а й в загалі трансформації системи державного управління, оновлення принципів його реалізації.

Протягом більше п'яти років з початку російської агресії продовжувався пошук найбільш ефективних, адекватних викликам засад інституційного забезпечення державної політики в зазначених сферах. Процес розбудови нових установ на початковому етапі при цьому відбувався за двома основними напрямками.

Перший напрямок охоплював реалізацію політики в сфері відновлення зруйнованих в результаті військових дій населених пунктів та промислових об'єктів, а також соціального захисту переселених осіб з окупованих територій та зони АТО. З цією метою восени 2014 року було створено два нових державних агентства: Державна служба України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя (Постанова КМУ № 736 від 24.09.2015 р.) та Державне агентство з питань відновлення Донбасу (Постанова КМУ № 655 від 26.11.2014 р.).

Діяльність першої установи спрямовувалася на захист прав і свобод громадян, що проживають в АР Крим та м. Севастополь, захист державних активів, створення умов для розвитку кримськотатарської мови, сприяння задоволенню національно-культурних, освітніх потреб, розвитку етнічної самобутності корінних народів та національних меншин, що проживають на цій території [1]. Основними двома завданнями другого органу стало: здійснення заходів з відновлення об'єктів промисловості, інфраструктури, систем життєдіяльності населених пунктів Донецької та Луганської областей, що зазнали пошкоджень у результаті проведення АТО, а також забезпечення соціального захисту та адаптації осіб, що переміщуються з районів її проведення [2].

Два роки діяльності цих двох інституцій довели, що обсяг повноважень обмежує їх можливості виконувати покладені на них завдання. У зв'язку з цим Урядом України було прийнято рішення про їх злиття і утворення на цій основі Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (Постанова КМУ № 299 від 20.04.2016 р.), що став головним органом із забезпечення державної політики у цій сфері [3; 4].

Нове міністерство мало досить розгалужену структуру, діяльність відділів охоплювало значний перелік питань, серед яких гуманітарне співробітництво, конфліктне та постконфліктне врегулювання, економічний аналіз, зв'язки з громадськістю, запобігання та виявлення корупції, зміцнення зв'язку та довіри між громадянами і владою у східній Україні тощо. За часи діяльності міністерство реалізувало значну кількість різноспрямованих кампаній та проєктів, спрямованих на відновлення та розбудову інфраструктури, гуманітарну допомогу, надання громадянам психологічних, соціально-медичних, житлових, юридичних, освітніх, інформаційних, адміністративних послуг, послуг з працевлаштування, реалізовано проєкт з протимінної діяльності, проведено роботу із захисту політв'язнів та військовополонених (забезпечення виплат постраждалим особам та грошової допомоги їх родинам). Проведено низку інформаційних кампаній, зокрема в 2018 році реалізовано наступні: «Посада: простий українець», «Добрі люди живуть усюди», «Що ми знаємо про мінські домовленості». Важливим напрямком діяльності стало міжнародне співробітництво, створено тристоронню міжнародну платформу між Україною, Молдовою та Грузією з протидії гібридним загрозам РФ, створено національну платформу «Діалог про мир та безпечну реінтеграцію» із залученням провідних політиків, експертів, медіаторів з Колумбії, Великобританії, Грузії та Ірландії [5].

Другий напрямок реформування державних інститутів стосувався реалізації прав осіб, що брали безпосередню участь у військових діях, спрямованих на відновлення територіальної цілісності та відновлення державного суверенітету, – антитерористичній операції, а пізніше Операції Об'єднаних сил. Для цього у серпні 2014 року було створено Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції (Постанова КМУ № 326 від 11.08.2014 р.). Положення про її створення передбачало, що ця установа реалізує політику щодо забезпечення адаптації та психологічної реабілітації ветеранів, їх забезпечення санаторно-курортним лікуванням, засобами реабілітації, забезпечення житлом, надання їм освітніх послуг, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, які звільняються з військової служби, інших учасників антитерористичної операції та осіб, звільнених з військової служби тощо [6].

За чотири роки своєї діяльності Державна служба у справах ветеранів війни та учасників АТО досягла значних результатів, надано 18 826 послуг з соціальної та професійної адаптації учасників АТО/ООС, 13 836 – з їх психологічної реабілітації, 78 837 – психологічної допомоги, надано 20 854 санітарно-курортних лікувань, проведено 996 заходів із фінансової підтримки громадських об'єднань ветеранів війни, у 2015 – 2016 рр. надано 101 квартиру учасникам АТО (з 2017 року ця програма реалізується Мінсоцполітики). У 2018 році було створено персоніфіковану базу даних учасників АТО «Єдиний реєстр учасників АТО». Серед напрямків діяльності служби забезпечення протезування учасників АТО, меморіальна робота, міжнародна співпраця, інформаційна діяльність тощо [7].

Цю службу було ліквідовано у листопаді 2018 року утворенням Міністерства у справах ветеранів України (Постанова КМУ № 986 від 28.11.2018 р.), таким чином розширивши повноваження новоствореного органу в цій сфері, до завдань міністерства віднесено: забезпечення прав та інтересів ветеранів та членів їх сімей; формування і реалізація державної політики у сфері соціального захисту ветеранів війни; вшанування пам'яті ветеранів; сприяння популяризації та забезпечення формування позитивного образу ветерана; створення та забезпечення функціонування інформаційно-аналітичної системи обліку для адміністрування потреб ветеранів [8].

Новим етапом трансформації державних інститутів в сфері тимчасово окупованих територій та учасників АТО/ООС стало створення в жовтні 2019 року Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб (Мінветеранів). Воно було сформовано в результаті оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, проведеної новоствореним Урядом України (Постанова КМУ № 829 від 02.09.2019 р.) у результаті злиття двох вищезазначених міністерств [9]. Очолила нове міністерство Коляда О.В. На сучасному етапі це міністерство виступає провідною установою у системі

центральної влади України, що відповідає за розробку та реалізацію політики з питань тимчасово окупованих територій, соціального захисту ветеранів та забезпечення прав і свобод ВПО [10].

Створення єдиного міністерства, що опікується питаннями деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій, реалізацією прав ВПО та ветеранів війни і учасників АТО викликало неоднозначні оцінки як серед громадськості, зокрема ветеранської спільноти, так і в політичних колах держави. Прибічники об'єднання міністерств виправдовують його близькістю їх проблематики, зменшенням бюрократизму, підкреслюють, що якість політики не залежить від кількості міністерств [11]. Проте така точка зору викликає і низку критики. Так, экс-міністр у справах ветеранів, народний депутат фракції «Європейська солідарність» Фріз І.В. наголошувала на неприпустимості такого об'єднання, що призведе до нівелювання учасників війни, що функціонал міністерств відрізняється за завданнями та місією [12]. Подібної точки зору дотримується і партія «Голос», яка на своїй сторінці в Telegram закликала уряд переглянути це рішення, яке уповільнить роботу над вирішенням проблем ветеранської спільноти [13]. Примітною є й реакція на об'єднання і новопризначеного міністра у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій і ВПО Оксани Коляди, яка дізналася про нього в день свого призначення. Міністр підкреслила, що не підтримала це об'єднання, нове міністерство передбачає роботу з двома абсолютно різними цільовими групами і аудиторіями, які насправді ідеологічно дуже складно між собою поєднуються [14]. Значне обурення викликало створення єдиного міністерства з боку ветеранів, спільнота яких доклала значних зусиль для створення профільного міністерства у справах ветеранів. У офіційній заяві Ради ветеранів України наголошується на категоричній непідтримці такого об'єднання [11].

Таким чином, в результаті російської агресії, окупації частини території України постало питання не тільки розробки ефективної державної політики в сфері тимчасово окупованих територій, ВПО та учасників АТО, а й розбудови її адекватного інституційного забезпечення. Створені окремі профільні установи поступово розширяли свої повноваження і зрештою, під впливом довготривалого не вирішення існуючих проблем та тиском громадськості, трансформувалися в окремі міністерства, об'єднані в 2019 році в єдиний центральний орган виконавчої влади – Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, що сьогодні ще знаходиться на стадії формування, пошуку механізмів поєднання різноспрямованих сфер своєї діяльності, вироблення єдиної стратегії роботи.

Література

1. Деякі питання Державної служби України з питань Автономної Республіки Крим та міста Севастополя: Постанова Кабінет Міністрів України № 736 від 24 вересня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2015-%D0%BF/ed20160106>.
2. Деякі питання Державного агентства з питань відновлення Донбасу: Постанова Кабінет Міністрів України № 655 від 26 листопада 2014 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/247782949>.
3. Питання діяльності Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінет Міністрів України № 299 від 20 квітня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299-2016-%D0%BF/paran20>.
4. Деякі питання Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінет Міністрів України № 376 від 08 червня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-%D0%BF>.
5. Звіт про діяльність Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України у 2018 році. URL: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/3ef8e8b0-1a70-11e9-b8de-f5705e637817.pdf>.
6. Про утворення Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції: Постанова Кабінет Міністрів України № 326 від 11 серпня 2014 р. URL: <http://dsvv.gov.ua/pro-derzhavnu-sluzhbu/osnovni-zavdannya-ta-normatyvno-pravovi-zasady.html>.
7. Звіт про діяльність Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції за 2018 рік. URL: <http://dsvv.gov.ua/wp-content/uploads/2019/02/Prezentatsiia-dlia-publichnoho-zvitu-2018-nova-2.pdf>.
8. Питання діяльності Міністерства у справах ветеранів України: Постанова Кабінет Міністрів України № 986 від 28 листопада 2018 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP180986.html.
9. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінет Міністрів України № 829 від 02 вересня 2019 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-optimizaciyi-sistem-829?fbclid=IwAR0T_45HhPUN8VmcSUJdbGhzFqrse7imPZahBTiKe5hkD3gel0YgIARI-fY.
10. Положення про Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України 16 жовтня 2019 р. URL: <https://mva.gov.ua/ua/pro-ministerstvo/polozhennya>.
11. Сергієнко А. Мінветеранів плюс МінТОТ: «проти» і «за» об'єднання міністерств. URL: <https://zt.20minut.ua/Podii/minveteraniv-plyus-mintot-proti-i-za-obednannya-ministerstv-10940343.html>.

12. Об'єднання Мінветеранів із МінТОТ призведе до нівелювання учасників війни – Фріз // Прямий. 29.08.2019. URL: <https://prm.ua/ob-yednannya-minveteraniv-iz-mintot-prizvede-do-nivelyuvannya-uchasnikiv-viyni-friz>.
13. «Голос» закликає переглянути рішення про об'єднання Мінветеранів і МінТОТ // Цензор.НЕТ. 02.09.2019. URL: https://censor.net.ua/ua/news/3145993/golos_zaklykaye_pereglyanuty_rishennya_pro_obyednannya_min_veteraniv_i_mintot.
14. Рунець В. Оксана Коляда: Як поєднати інтереси тих, хто воював, і тих, хто змушений був покинути свої домівки // Радіо Свобода. 08.12.2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/okzana-koliada-pro-ministerstvo-veteraniv-i-peremishchenykh/30148615.html>.

УДК 327.82

Трофименко М. В.

кандидат політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

З огляду на триваючу військову агресію Росії на Сході України, анексію Криму, необхідність ефективного протистояння російським атакам у інформаційній сфері, донесення об'єктивної інформації щодо України на окуповані території Донецької, Луганської областей, Автономної Республіки Крим та територію Росії, питання реалізації публічної дипломатії задля забезпечення національної безпеки набуває для України особливого значення та актуальності.

Українсько-російська війна активізувала становлення публічної дипломатії в Україні. Українська модель публічної дипломатії побудована з урахуванням досвіду країн Центрально-Східної Європи, включає діяльність Українського інституту, окремого органу, покликаного презентувати Україну у світі, пропагувати українську мову, історію, культуру; розробку та впровадження затвердженого українським урядом вперше за роки незалежності нового національного бренду (UkraineNow); активну культурну дипломатію; а також дипломатію соціальних мереж для інформаційного забезпечення реалізації пріоритетів зовнішньої політики України, протидії російській пропаганді та промоції позитивного іміджу України за кордоном [1].

Українські інституції з урахуванням сучасних викликів, в умовах військового конфлікту із Росією, проголошених євроатлантичних та євроінтеграційних устремлінь, оновлюють законодавчу базу, що стосується сфери національної безпеки і оборони, не оминаючи при цьому питання розвитку сфери публічної дипломатії.

Так, у новій редакції Воєнної доктрини України, затвердженої рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року та Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015, у визначенні термінів, що вживаються у документі зазначається зокрема, що стратегічні комунікації – це скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [2]. Тобто публічна дипломатія розглядається в контексті стратегічних комунікацій.

У статті 32 Воєнної доктрини одним з заходів і дій для кризового реагування на воєнні загрози та недопущення ескалації воєнних конфліктів Україною розглядається посилення розвідувальної діяльності в інтересах підготовки та проведення Україною стратегічних комунікацій, контрпропагандистських заходів та інформаційно-психологічних операцій.

У статті 41 Воєнної доктрини зазначається, що з метою досягнення переваги над воєнним противником мають бути посилені заходи з реалізації державної інформаційної політики на тимчасово окупованій противником території і міжнародній арені. Зауважується, що забезпечення інформаційної складової воєнної безпеки здійснюватиметься шляхом запровадження ефективної системи заходів стратегічних комунікацій у діяльність органів сектору безпеки.

Зважаючи на зазначене фінансування заходів стратегічних комунікацій визначається Воєнною доктриною України одним з пріоритетних напрямів фінансування потреб оборони

У Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої рішенням РНБОУ від 4 березня 2016 р. та Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016 зазначається, що рівень забезпечення національної безпеки України залежить насамперед від ефективності функціонування відповідних органів державної влади, чіткого розподілу відповідальності й повноважень у визначених сферах діяльності та налагодженої взаємодії між ними. Зауважується, що визначаючи принципи, що закладені в основу розвитку сектору безпеки і оборони щодо інтеграції до європейських та євроатлантичних безпекових структур, Україна виходить з того, що розвиток і зміцнення ЄС та НАТО поглиблюють